

Udlændingeloven fører til nye værdiskred

Kronik bragt i Politiken 16. maj 2010

Af: Michala C. Bendixen, Komiteen Flygtninge Under Jorden

Sune Skadegård Thorsen,

direktør Global CSR og forperson, Institut for Menneskerettigheder

Knud Vilby, forperson Socialpolitisk Forening

Folketinget behandler i løbet af maj måned de nye forslag til stramninger i udlændingeloven. Regeringen og Dansk Folkeparti kalder det "et serviceeftersyn". Men det er mildest talt mere end det. Når de nye forslag bliver vedtaget, betyder det at Danmark bevæger sig i en helt ny retning, når det gælder demokrati og menneskerettigheder. Skridtet er faktisk så radikalt, at det er opsigtsvækkende, at medier og debattører ikke har beskæftiget sig seriøst med selve lovforslaget; men udelukkende dets mangelfulde høring.

99% af vælgerne er givet ikke klar over, hvad stramningerne går ud på, og hvilken effekt de kommer til at få i praksis. Den korte høringsfrist på 6 arbejdsdage og mediernes manglende interesse for substansen er i sig selv udtryk for en udemokratisk udvikling. Men man kan heller ikke forvente, at den brede befolkning henter lovforslaget på Folketingets hjemmeside og læser den 170 sider juridiske smøre igennem. Oppositionspartierne har besluttet at stemme imod, men regeringen og Dansk Folkeparti har flertal på forhånd; som sædvanlig. Og så behøver vi jo hverken ordentlig lovforberedelse med høring eller at den fjerde statsmagt træder i karakter.

Det har ellers ikke skortet på advarsler i de få hørings svar, som er udsendt – både før og efter fristens udløb. Der advares på det kraftigste mod konventionskrænkelser, uhensigtsmæssige effekter, diskrimination osv. Desværre er respekten for mange af de organisationer, som var indbudt til at svare, gennem årene blevet undergraved. Dansk Flygtningehjælp, Amnesty International, Red Barnet, Dansk Socialrådgiverforening, Advokatrådet, Røde Kors og mange flere fagligt kompetente organisationer bliver konsekvent affærdiget. Selv statens eget uafhængige kompetencecenter, Institut for Menneskerettigheder, bliver betegnet 'politisk'.

Stramningerne berører en lang række områder af væsentlig betydning for indvandreres og flygtnings liv. Faktisk er der tale om 17 kapitler med yderligere underafsnit alene i lovforslag L188. Og der bliver ikke tale om øget udlændinge service. Teksten er forvirrende, gentagende og et uklart sammensurium af helt nye tiltag og stramninger af eksisterende regler. Fælles for hele pakken er de tilbagevendende mantra-ord "ansvar" og "vilje". Det skal nu være op til den enkelte udlænding i Danmark at gøre de ting, der skal til for at opnå at blive borger i Danmark; at blive en del af de 'udvalgte'.

Men lovforslaget er faktisk et opgør med hele grundlaget for den demokratiske velfærdsstat. Forslaget krænker ikke kun minoriteters basale rettigheder, men får på længere sigt betydning for alle os, der bor i Danmark. De skandinaviske lande deler en grundlæggende opfattelse af, at mennesker der ikke kan klare sig selv, skal støttes så de kan bevare deres værdighed. Og at samfundets krav til borgerne bør stå i forhold til deres reelle muligheder for at opfylde disse krav. Målet har været et samfund, hvor alle borgere har lige adgang til ydelser, alt efter individuelle behov, og alle borgere har lige rettigheder, herunder adgang til den demokratiske proces. Indførelsen af starthjælp og de forhøjede og konstant omskiftelige krav til statsborgerskab var de første skridt væk fra dette mål, og nu tager vi et stort hop tilbage mod de tider, hvor det kun var rige hvide mænd, der havde stemmeret.

En besynderlig udvikling for et land, der traditionelt har været kendt for at sikre velfærd og egne borgeres rettigheder bedre end de store lande i Europa. Nu bliver fordelene ved at gøre brug af sine rettigheder som EU-borger fremfor som dansk statsborger endnu større, idet både familiesammenføringsreglerne og adgangen til permanent ophold er væsentlig lempeligere efter EU-reglerne.

De nye forslag kan groft deles ind i 2 kategorier: En del er ren chikane, ofte uden holdbar argumentation, som mest går ud på at gøre livet surt for indvandrere og at mindske antallet af nye udlændinge i landet. Fx skal man nu have haft permanent opholdstilladelse i 3 år for at søge om familiesammenføring, hvor det tidligere var 1 år. Generelt fjernes det gældende princip om proportionalitet ved en række afgørelser; et væsentligt menneskeretsprincip i både dansk og international lovgivning. En anden del er regler og krav, som har til formål at skelne mellem 'godt og dårligt' integrerede udlændinge, hvilket i praksis kommer til at betyde en skelnen mellem på den ene side de raske, stærke og arbejdsomme og på den anden side de syge, svage og uarbejdsdygtige. Her hører det nye pointsystem bl.a. til, hvor man i praksis udelukker en gruppe mennesker fra nogensinde at opnå permanent opholdstilladelse (og dermed naturligvis også statsborgerskab) og til gengæld gør det muligt for de stærkeste/heldigste at opnå det hurtigere end før.

På flere områder kommer man til at ramme de svageste, og det er endda helt åbenlyst hensigten. Sprogundervisningen er på forhånd indrettet sådan, at analfabeter og folk med indlæringsproblemer placeres på Dansk 1 og ikke har adgang til Dansk 2 og Dansk 3. Men der kræves fremover bestået eksamen fra Dansk 2 for at få permanent ophold, altså er den svageste gruppe på forhånd udelukket. Når man foreslår, at hvis et barn sendes på "genopdragelse" i hjemlandet, så er det barnet (altså "offeret"), der straffes ved at miste sin opholdstilladelse. Det bliver et ufravigeligt krav at have været i fuldtidsarbejde i 2½ ud af de seneste 3 år for at få permanent ophold – og der bliver ikke givet dispensation til personer, der modtager førtidspension eller har en form for skånejob. Altså kræver man fuld arbejdsindsats af mennesker, som den danske stat allerede har vurderet til at have nedsat arbejdsevne.

Førtidspensionister er det mest grelle eksempel, men hele tankegangen om at indvandrere skal være i fuldtidsarbejde for at opnå rettigheder som andre borgere i landet er udtryk for ren diskrimination. I Danmark er det mindre end halvdelen af indbyggerne, der rent faktisk er i ordinært arbejde – og 25% er på overførselsindkomst. Jobcentrene bugner af dagpengemodtagere i resultatløs aktivering. Mange er på deltid, og på en del fagområder er arbejdstiden skiftende. Det danske arbejdsmarked er ikke så sort-hvidt, og det er ikke så nemt at komme ind på; ikke mindst som fordomsramt minoritet. Det var måske et område, man hellere skulle se på fra politisk side.

Desuden har man jo allerede indført starthjælpen, som ligger en del under et rimeligt eksistensminimum – og argumentet for den er lige nøjagtigt, at den virker motiverende til at komme i arbejde. Hvis man så stadig ikke er i arbejde, er det så virkelig blot et spørgsmål om manglende vilje og ansvar?

Næste skridt bliver vel at fjerne alt, hvad der hedder førtidspension, dagpenge, SU, kon-tanthjælp, revalidering osv. også for danske statsborgere; hvis det udelukkende er et spørgsmål om at have vilje og tage ansvar for at komme i fuldtidsjob. Eller i det mindste tage stemmeretten og passet fra dem, der ikke er selvforsørgende.

Det forekommer helt grotesk, at der ikke tages hensyn til flygtninges særlige situation – alle udlændinge behandles ens. Men flygtningens udgangspunkt er ikke det samme. En anerkendt flygtning har en internationalt stadfæstet ret til beskyttelse i Danmark, og

man kan dermed ikke opstille samme krav om ansvar og vilje som til andre. En stor del af flygtningene har stærke traumatiske oplevelser bag sig, bla. fra tortur – det kræver behandling og støtte, og mange kommer sig aldrig helt. Vi har et særligt ansvar for dem; de har ikke valgt frivilligt at bo i Danmark, men er tvunget hertil ofte med livet som indsats. Selvfølgelig vil langt de fleste gerne være selvforsørgende og lære at tale godt dansk, men det er ikke alle, der er i stand til det.

Forslaget indeholder endda et afsnit om, at anerkendte flygtninge skal kunne miste selv en permanent opholdstilladelse, hvis de indenfor de første 10 år rejser på selv kortvarigt besøg i deres hjemland. En mærkelig, mistroisk chikane-tanke, som ikke tager hensyn til den enkeltes asylmotiv eller til udviklingen i det oprindelige hjemland, og er ude over kanten af Flygtningekonventionen.

Et andet problem med en del af forslagene er, at de ikke virker gennemtænkte, selv indenfor deres egen diskriminerende logik. Hvorfor anerkendes et fuldtids studium fx ikke på linje med et arbejde, det er vel i landets interesse at befolkningen uddanner sig frem for at køre taxa? Næ, hvis man vil have permanent ophold må man først gøre studiet færdigt og så arbejde i 2½ år bagefter. Og hvis det hele handler om at vise vilje til integration, så må et deltidsarbejde vel være lige så godt? Efter de nye regler vil vi gerne have Ali, som gør rent om natten på et hospital, selvom han egentlig har en uddannelse fra sit hjemland, hurtigt har lært dansk og er aktiv i den lokale tyrkiske kaffeklub. Derimod kan vi ikke lide Ana, som laver mad 4 timer hver dag i en børnehave, kan tale men ikke skrive dansk, og har en etnisk dansk mand, der synes hun skal være hjemme hos ham udover arbejdet. Denne forskel forekommer ikke logisk.

Endelig handler en af de hårdeste stramninger om adgangen til at få humanitær opholdstilladelse i Danmark. En tilsvarende mulighed findes i alle de nordiske lande, og den er tænkt som en slags nødbremse i helt umenneskelige situationer. Siden den store revision af udlændingeloven i 2002 har praksis været yderst restriktiv, som det kaldes; eller på almindeligt dansk "hård og umenneskelig". Denne opholdstilladelse gives for 6-12 mdr. ad gangen og sidste år var det kun 24 personer, der fik den, på diagnoser som skizofreni, paranoid psykose, AIDS i udbrud, cancer i terminalstadiet. Og vel at mærke kun, hvis de kommer fra fattige lande med minimale sundhedstilbud. I en periode fik enlige kvinder med mindre børn fra Afghanistan også ophold efter denne bestemmelse, ud fra et "overlevelseskriterium", som dog ikke anvendes længere. Selv denne smalle udvej skal nu lukkes til, idet man ikke længere vil tage hensyn til, om personen har reel adgang til behandling ligesom teksten kan forstås sådan at kun terminale lidelser er omfattet. Endnu et klart signal om, at Danmark fremover er lukket land for de svage og de syge. Og som om det ikke er nok, vil man ikke høre på de læger, der insisterer på at beskrive, hvor syge de pågældende er. Dette gør de netop ofte på eget initiativ eller efter henvendelse fra en bekymret støtteperson, eftersom patienten ikke har nogen ret til at få udfærdiget erklæringer og ansøgninger.

Forslagene kommer til at få en række ubehagelige konsekvenser, som regeringen sandsynligvis ikke helt er forberedt på. For der bliver jo ved med at komme nye mennesker til landet, selvom de bliver behandlet så dårligt; det er et faktum, som diverse stramninger ikke kan ændre på. Mange flere familier vil blive splittet, mange flere vil leve under jorden og arbejde sort. Blandt de svageste, vil der opstå endnu større marginalisering og radikaliserings. Mange udsatte familier vil undlade at søge hjælp hos kommunen, og kvinder i lavere samfundslag vil blive mere isolerede og undertrykte. Det vil være konsekvensen, når man fremover skal rejse tilbage til hjemlandet for at kunne søge om familiesammenføring, når man bliver udvist fordi tidsfristen for fornyelse af en opholdstilladelse overskrides, når man kan blive udvist for små lovovertrædelser uden hensyn til ens tilknytning til Danmark, når der stilles sprog- og arbejdskrav som er uopnåelige for

mange, når det skader ens sag at have modtaget selv enkeltstående ydelser, og når man forhindrer et stort antal mennesker i at få stemmeret. Resultatet bliver et samfund med en restgruppe af brune, fattige, vrede mennesker uden rettigheder og indflydelse – for os er det en skræmmende tanke, og langt fra den skandinaviske tradition.